

Гэтая кніга з'яўляецца працягам слоўніка фразеалагічных адзінак, які выйшаў з друку ў 1972 г. пад назвай «І коціцца і валіцца. Устойлівыя словазлучэнні ў гаворцы Мсціслаўшчыны».

Вынесены ў заглавак фразеалагізм **І сячэ і паліць** (у вымаўленні *і сякець і паліць*) мае гумарыстычны характар і дастасоўваецца да асобы, якая ўмее за сябе пастаяць, даць належны адпор на любыя закіды ў яе адрас і, як кажуць, за словам у кішэню не лезе. Гэта характарыстыка гучыць заўсёды з адабрэннем і нават захапленнем: *Чула маладую, не глядзіць, што нядаўна прыехала, яна табе на месцы і сякець і паліць; Ты паслухай бы толькі яе нявестку, як яна і сякець і паліць.* Ужываецца фразеалагізм толькі ў форме цяперашняга часу ў трэцяй асобе, звычайна адзіночнага ліку. Але зрэдку ўжываецца ў адносінах да некалькіх (але нямногіх) асоб: *Абея нікому дужа не спусцяць, зразу і сякуць і палюць.*

У гэтай працы, як і ў папярэдняй, падаюцца фразеалагізмы, запісаныя галоўным чынам ва ўсходняй частцы Мсціслаўшчыны. Спосаб апрацоўкі фразеалагічных адзінак і форма іх падачы захаваны тыя ж, што і ў папярэднім выпуску. Пры заглаўным дзеяслоўным фразеалагізме падаюцца ўсе зафіксаваныя дэрыватыўныя ўтварэнні. Разам падаюцца блізкія фразеалагізмы — сінонімы і варыянты. Але ў некаторых выпадках варыянты падаюцца асобна. Гэта робіцца тады, калі фразеалагізмы маюць розныя граматычныя адрозненні (*на тое места сесць — на тым месце сесць*), адрозненні ў шырыні ўжывання (*ні слухам ні духам — ні слыхам ні дыхам*) або валодаюць рознымі магчымасцямі дэрыватыўнага ўтварэння (*камень з душы зваліўся — каменне з душы звалілася*). Пры такой падачы блізказначных

фразеалагічных адзінак абавязкова даюцца адсылкі да асноўнай формы, апрача выпадкаў, калі такія формы стаяць побач. Пры неабходнасці адсылкі даюцца на першы выпуск працы.

Усе варыянты і адсылкі ў тэксце выдзяляюцца графічна. Выбухное *g* у ілюстрацыйных прыкладах таксама выдзелена графічна: *г*.

Захавана ранейшая сістэма памет, але некаторыя сэнсавыя і экспрэсіўна-эмацыянальныя характарыстыкі ўдакладнены.

СПІС СКАРАЧЭННЯУ

Абмеж. — абмежавана; *абраз.* — абразлівае; *адабр.* — адабрэнне; *адз.* — адзіночны лік; *адзінк.* — адзінкава; *аднакр.* — аднакратнасць; *асудж.* — асуджальнае; *буд.* — будучы час; *вульг.* — вульгарнае; *гл.* — глядзіце; *груб.* — грубае; *гумар.* — гумарыстычнае; *ж.* — жаночы род; *жарт.* — жартоўнае; *зак.* — закончанае трыванне; *законч.* — закончанасць; *запаз.* — запазычанае; *звыч.* — звычайна; *зніж.* — зніжальнае; *іран.* — іранічнае; *кніжн.* — кніжнае; *м.* — мужчынскі род; *мн.* — множны лік; *множн.* — множнасць; *-н.* — небудзь; *н.* — ніякі род; *наз.* — назоўнікавае ўтварэнне; *неадабр.* — неадабральнае; *незак.* — незакончанае трыванне; *непаўн.* — непаўната дзеяння; *пагардл.* — пагардлівае; *параўн.* — параўнайце; *пачын.* — пачынальнасць; *перан.* — пераноснае значэнне; *пр.* — прошлы час; *прам.* — прамое значэнне; *працягл.* — працягласць; *працягл.-фінальн.* — працяглафінальнае значэнне; *прым.* — прыметнік; *прысл.* — прыслоўе; *рапт.* — раптоўнасць; *рус.* — рускае; *рэдкаўж.* — рэдкаўжывальнае; *спагадл.* — спагадлівасць; *узвыш.* — узвышанае; *узмацн.* — узмацняльнасць; *узмацн.-абмеж.* — узмацняльна-абмежавальнае; *узмацн.-множн.* — узмацняльна-множнае; *узмацн.-шматкр.* — узмацняльна-шматкратнае; *урачыст.* — урачыстае; *усеаг.* — усеагульнасць; *уст.* — устарэлае; *цяп.* — цяперашні час; *шматкр.* — шматкратнасць; *шматкр.-няпоўн.* — шматкратна-няпоўнае; *час.* — часовасць; *часц.* — часцей.